

הודעה בכלי התקשורת בעניין עירוב קרוע בערב שבת

שאלה:

בסופת השלגים שהיתה בירושלים נקרעו חוטי העירוב, ופורסם ברדיו ובכלי התקשורת שאין לטלטל בשבת, האם נהגו כשורה, או עדיף שלא לפרסם כדי שוגגים ואל יהיו מזידים?

תשובה:

אמנם יש שפסקו שלא לפרסם, אך נראה שבמקרה דנן יש לפרסם שהעירוב נקרע.

מקורות:

ראה שמירת שבת כהלכתה חלק א', י"ז, כ"ה: "אם אי אפשר לתקן את העירוב בשבת מוטב שלא להכריז ברבים שאסור לטלטל, אבל יודיע על כך לצנועים, שמובטח לו שישמעו בקולו".

ובהערה שם באות ק"ט מביא בשם הגרש"ז אויערבך (שליט"א) זצ"ל, שמוטב שלא לפרסם בכל אופן, כי רבים לא ישמעו לקולם, ומוטב שיהיו שוגגים. וכאן זה פחות משוגגים כיון דהוי מתעסק בדרבנן מכיון שחושבים הטלטול במקום היתר, ועיין שו"ת רעק"א סימן ח' שמוכיח רעק"א שמתעסק בשבת אין בו איסור כלל ולא כמו בכל התורה כולה שיש איסור, ויש חולקים על הרעק"א.

אך נראה שגם לשיטת ר' עקיבא איגר יצטרכו להודיע שאין לטלטל, כיון שתוספות (שבת דף ע"ב ע"ב; ובסנהדרין דף ס"ב ע"ב, ד"ה להגביה) מגדירים שהפטור של מלאכת מחשבת בשבת רק אם התוצאה לא היתה כפי שרצה ואמנם במקום שנתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר לאביי; או אם רצה לחתוך תלוש וחתך מחובר לרבא דהיינו שהשיג תוצאה כפי רצונו, אין כאן הפטור של מלאכת מחשבת וא"כ כאן כשאין עירוב הוא מטלטל כה רצונו אין בזה הפטור של מלאכת מחשבת אלא של מתעסק, ולכן יש לפרסם שאין לטלטל. (במיוחד שבוודאי יש אנשים שישמעו ולדידם אין כאן דין שמוטב שיהיו שוגגים מלהיות מזידים.)

אוצר החכמה

מ"ה 124517

כן יש לדון אם על אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות אם שיך לומר מוטב שיהיו שוגגים כיון שהוא אינו מעוניין כלל לשמור תורה ומצוות, (אך עיין בספר מחשבות בעצה סימן ט"ז שהוא מקורו של השמירת שבת כהלכתה שמאריך להוכיח שבזמן הזה שרבים מזלזלים באיסורי שבת יש את הדין של מוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידים ואין להודיע שהעירוב נקרע, ואין בזה משום אין אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חבירך עי"ש באורך).

הרלי"ה

תיקון חוט עירוב שנקרע בשבת

שאלה:

חוט עירוב שנקרע בשבת, איך ובאיזו צורה מותר לתקנו בשבת?

תשובה:

אין לתקן תיקון גמור את העירוב ואולם במקום שיש מכשול לרבים עדיף שגוי יקשור את העירוב בקשר שאינו של קיימא ובאופן שנצטרך בודאי שבת להתירה. ואם אין גוי, יקשור יהודי את הקשר בשינוי ויעשה את הקשר לזמן מועט ועד מוצאי שבת ולא יהיה בר קיימא.

אזהרה 1234567

מקורות:

לאתר החכמה

עיין בערובין דף מ"ד ע"א: "דתנן פקק החלון ר"א בזמן שקשור ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו וחכמים אומרים בין כך ובין כך פוקקין בו".

ועיין שם תוס' ד"ה פקק החלון, "ונראה לר"ת דמן הצד שייך עשיית אהל והיכא שהמחיצה מועלת להתיר חשוב עשיית אהל בתחלה".

ועיין בטור סימן שט"ו: "אסור לעשות אפילו אהל עראי בשבת ויו"ט, ופרש"י שאין איסור עשיית אהל אלא בגג ולא במחיצות, ור"ת פירש דבמחיצה נמי אם עושה אותה להיתר סוכה או להיתר טלטול אסור...". ועיין שם בבית יוסף ובפסק המחבר שט"ו, א': "אסור לעשות אהל בשבת ויו"ט אפילו הוא עראי ודוקא גג אבל מחיצות מותר ואין מחיצה אסורה אא"כ נעשית להתיר סוכה או להתיר טלטול". וכן מובא במגן אברהם שיי"ג, סק"א לגבי סתימת חלון כדי למנוע כניסת או יציאת טומאת מת שאין לעשות כן לאחר שמת נמצא ע"ש.

מוכח שלעשות מחיצה המתרת בשבת אסור, ולכן אין להתיר לתקן תיקון מושלם.

בבירור הדעות בתיקון העירוב:

עין שם שע"ד, ה': בכל עושים מחיצה בכלים... ואפילו באנשים שעומדים זה אצל זה בפחות מג' ואפילו שהם מהלכים... והוא שלא ידעו שהועמדו לשם מחיצה".

במקום שיש מכשול או צורך של רבים התירו לדחות איסור עשה [שהרי אם יבטלנו יהיה מחיצה קבוע או גם קשר של קיימא], כמו שכתבו בגמרא גיטין דף ל"ח ע"ב "מעשה בר' אליעזר שנכנס לבית הכנסת ולא מצא עשרה ושתרי עבדו והשלימו לעשרה של מצוה שאני".

וכן באו"ח ש"ז ה': שלצורך כל מצוה הותר שבות דשבות. כמו כן מובא ברמ"א או"ח רע"ו, שמותר אמירה לנכרי באיסור תורה בכל מצוה כמו מילה או הדלקת נר לסעודת שבת.

ועין שם רע"ו, ב'; ובמשנה ברורה שם ס"ק כ"ה: "ומ"מ מותר לומר לא"י לתקן את העירוב שנתקלקל בשבת כדי שלא יבואו רבים לידי מכשול, וכדאי הוא בעל העיטור לסמוך עליו להתיר שבות דאמירה אפילו במלאכה דאוריתא במקום מצוה דרבים".

ובאין עצה אחרת של גוי אפשר לתקנו בשינוי או כדלאחר יד כמו שמובא במגן אברהם או"ח ש"ז ס"ק ז' שכדלאחר יד אינו חמור יותר מאמירה לעכו"ם, עי"ש.

הרלי"ה